

ALFONS LÓPEZ/ JOAN MUNDET/PEPE GÁLVEZ

Mil vidas más

EDICIONS DEL PONENT, 2010

► **Miguel Núñez** se describía a sí mismo como: un cocodrilo viejo, «pues nació en el año veinte y tuve la suerte de vivir los años de la República, los de la Guerra Civil y también la suerte, por qué no decirlo, de vivir los años de la lucha contra la dictadura». Sus vivencias nos hablan con elocuencia no sólo de lo que significó la dictadura franquista sino, sobre todo, de lo que fue la lucha por la democracia. En esta novela gráfica se aborda su empeño en desarrollar otro tipo de solidaridad: la internacionalista con los pueblos de la América expoliada y empobrecida, la alternativa progresista a la globalización de los poderosos.

JORDI RAÜL VERDÚ

La velleta refranyera

EDICIONS DEL BULLENT, COL.: ELS LLIBRES DELS GATS EN LA LLUNA. IL.: M^o JOSÉ DEL AMO. 2010

► *La Velleta Refranyera* és una dona centenària que, com parla a la manera d'abans, a base de refranys i frases fetes, crida especialment l'atenció a un grup d'amics, que acaben convidant-la a la Setmana Cultural de la seua escola, lloc on no només farà realitat el seu gran somni, sinó que hi coordinarà els Xiquivellets. És l'aportació de l'autor d'Alcoi, contacontes, mestre i animador lector pel món, a la literatura oral. Verdú és un compilador de relats populars i autor d'una trentena de llibres de literatura infantil, entre els quals hi ha *Peret de Poca Por*, *Jordi i el Reiet Sabut* o *El vellet de la Safor*, entre altres.

ANTONI AGUILERA

Un oasis en la ciudad

PUBLICACIONES DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

► El Jardí Botànic de la Universitat de València és un espai obert al públic que té com a missió bàsica popularitzar el món vegetal fomentant-ne l'estudi, ensenyament, divulgació i conservació, com també un ús sostenible. Entre els objectius es troba el de mantenir col·leccions científiques de plantes vives, conservant un llegat històric de dos-cents anys de conreu continuat, que inclou tant el patrimoni d'arbres monumentals com el patrimoni arquitectònic. Aquesta nova guia pretén oferir una visió panoràmica de les distintes seccions, aportant material gràfic per ajudar a la visita profitosa i plaent al jardí.

MARC ARTIGAU

Les sense ànima

ONADA EDICIONS, 2010

► El darrer text teatral de **Marc Artigau** ha guanyat el Premi Ciutat de Sagunt 2009 i el reconeixement del Premi Ramon Vinyes 2009. *Les sense ànima* parla de la profunda solitud inherent a l'existència, de la perversió de les relacions que es creen en una societat cada cop més alienada i d'una estranya història d'unes dones que sorgien del mar sense ombra i tornaven cap a ell per descansar per sempre. Ací, una pàgina web oferta el servei, discret i exclusiu perquè homes puguin dormir amb nenes adolescents. Només això, només dormir...

Biografia novel·lada

PER ANTONI ZARAGOZÀ

■ El 17 de juny del 1877, el diari conservador Las Provincias publicava una detallada relació biogràfica i delictiva del roder d'Ador, **Vicent Estruch Mascarell**, de malnom *El Tio Joan de la Marina*, un dels bandolers més importants del vuitcentisme valencià, i que **Manel Arcos** en reproduïx a *El Tio Joan de la Marina (Un bandoler d'Ador en terres del Xúquer i el Túria, 1851-1878)*, Edicions Tivoli 2010: A 17 anys és sentenciat a 25 anys de presidi poc temps després de formar colla amb altres jòvens lladre-gots; del correccional de València es traslladat al presidi de Ceuta i d'allí al Penó d'Alhucemas, on es feu escàpol; es apressat a Melilla, d'on torna a escapar-se, amagant-se a Orà; feu de les comarques centrals valencianes, La Foia de Bunyol, El Camp de Túria, La Vall dels Alcalans, El Pla de Quart, La Canal de Navarrés i La Vall de Cofrents, el seu territori de segrests, robatoris, assassinats, tot al llarg de 46 anys de carrera criminal.

El diumenge 3 de novembre del 1878, El Tio Joan era traslladat en corda de presos, del jutjat de Carlet fins la presó de les Torres de Serrans, custodiats per la Guàrdia Civil, la qual hagué de fer ús de les armes amb la possibilitat que els presos fugiren, segons la versió oficial. Vicent Estruch, El Tio Joan, en resultava mort. El que no deia el rotatiu conservador era que Vicent Estruch, a 14 anys, va viure i es va criar molt a prop del bandolerisme que va créixer en un món d'extremada violència, on el lladres campaven a l'àmbit rural.

Per què, doncs, si en la realitat social del País Valencià al segle XIX, aquests personatges no són gens simpàtics, ni generosos ni bondadosos, han gaudit, de ben antic, d'una imatge tan valorada entre el poble menut? La resposta la trobem en què són gent de la terra i pobra, en què els seus actes són sovint interpretats com un enfrontament amb els estaments del poder, de les classes governants i dels polítics corruptes que posseeixen la força, fan la llei a conveniència, i són els amos de la terra que conreen. Fins i tot l'església no s'està de censurar i condemnar el robatori practicat pels individus de les altes esferes: «Hi ha dues classes de lladres: la primera és dels pobres que roben als rics; i la segona és dels rics que defrauden els pobres», deixà escrit en un llibre sobre normes morals el prevere català **Pere Salses i Trilles**, clarificadora troballa

Després de «La senda dels lladres», panoràmica del bandolerisme valencià del XIX, Arcos relata la colpidora geografia humana del roder d'Ador Vicent Estruch, de malnom «El Tio Joan de la Marina».

I que dos ciris tinguen flama...

MANEL ARCOS

El Tio Joan de la Marina. Un bandoler d'Ador en terres del Xúquer i el Túria (1851-1878)

► TÍVOLI, 2010.

Traslado de presos del «Saladero». De La Ilustración Española y Americana, 1884. DIBUJO DEL NATURAL POR NAO

«Hi ha dues classes de lladres: la primera és dels pobres que roben als rics i la segona és dels rics que defrauden els pobres», deixà escrit Pere Salses i Trilles

de Manuel Arcos, i que el religiós acaba rebent així: «Així, doncs, és evident que més roben i causen majors danys els rics als pobres, que aquests als rics». I, és que, si bé el bandolerisme acabà d'una manera generalitzada i oficial cap el 1880, els amants de la cosa aliena o rapinyaires de classe alta o dominant, sempre ha abundat pertot arreu i

han pervingut fins els nostres dies a través dels temps.

La història ens conta, però, que amb la finalitat de poder tindre controlats els pobles, les viles i les terres a l'àmbit rural, serà a mitjan segle XIX quan florirà una de les figures més representatives de l'època, origen del permanent malestar entre les classes populars: el cacic. Aquest personatge fou un instrument en mans dels polítics i governadors del moment, un titella que posava en pràctica els dictats del seu amo barata un enriquiment il·legal basat en l'abús en l'administració dels terrenys comunals, de les terres conreades pels llauradors, del desvia-

ment de les séquies en profit seu, del cobrament d'impostos, dels quals estaven exempts, gràcies a la protecció dels governadors civils, magistrats i policia; eren els qui designaven els alcaldes, tenien sota control els jutjats i els funcionaris públics, i durant les èpoques electorals organitzaven el «Partit de la Porra», amb connivència i col·laboració amb els bandolers, fins començaments del segle XX. Aquesta banda de sicaris, intimidaven, apallissaven o eliminaven a qualsevol que se'ls encarés, mantenint a ratlla la població de cada municipi del seu territori. En un món com aquell, on la immensa majoria dels polítics no manifestaven la més mínima repugnància en viure sobre la corrupció dels altres, que possibilitaven uns salaris de fam, i el manteniment d'una massa de població ignorant i inquieta, els bandolers també foren objecte de la seua instrumentació al servei dels mateixos polítics, governadors, magistrats, i de la mateixa policia, atès que el dilatat currículum delictiu els deixava en mans d'aquests últims. Els roders, tant si com no, sempre han tingut el destí marcat.

Després de *La senda dels lladres*, una magnífica panoràmica dels orígens i desenvolupament social del bandolerisme valencià del XIX, ara, Manel Arcos, amb *El Tio Joan de la Marina*, ens relata la colpidora geografia biogràfica i humana del roder valencià Vicent Estruch Mascarell, cap d'una de les colles de bandits més temudes, home d'una provada habilitat i astúcia com per esmunyir-se dels presidis i la justícia gràcies als canvis d'identitat, també, però, de les seues circumstàncies personals, de l'època que li tocà viure i del seu inevitable final, mort per la Guàrdia Civil acomplint les ordres del Governador Civil, quan era conduït de Carlet a València.